

Презентація з дисципліни "Джерелознавство" Тема:

"Кінофотодокументи"

Підготувала Махно Ю.П.

Вступ

Вивчення історії України, як і інших країн, ґрунтується на історичних джерелах, дослідженням яких займається спеціальна наукова дисципліна - джерелознавство. Під історичними джерелами розуміються всі пам'ятки минулого, які свідчать про історію людського суспільства. Історичні джерела слід відрізняти від історичного дослідження, написаного на основі аналізу джерел.

У науці розрізняють п'ять основних типів історичних джерел:

1. речові - пам'ятки матеріальної культури - археологічні знахідки (знаряддя виробництва, предмети побуту, монети тощо), архітектурні пам'ятники;

2. етнографічні - пам'ятки, в яких знаходимо дані про характер і особливості побуту, культури, звичаїв того чи іншого народу;

3. лінгвістичні джерела, тобто дані з історії розвитку мови;

4. усні джерела - народні пісні, історичні думи, перекази, легенди, народні прислів'я, приказки та ін.;

5. писемні джерела, які є основою історичних знань.

Візуальні історичні джерела

Градація візуальних історичних джерел також є умовною.

Сюди входять:

- фотографії;
- графічна статистика: діаграми (кругові, стовпчикові), графіки тощо;
- карикатури;
- плакати;
- реклама;
- діафільми;
- кінофільми;
- відеофільми;
- твори образотворчого мистецтва та ін.

До речових пам'яток матеріальної культури відносяться як один з їх підвидів - зображальні пам'ятки або джерела. Зображальні джерела можна охарактеризувати такими видами:

- художньо-образотворчі,
- зображально-графічні,
- зображально-натуральні.

Зображальні джерела містять особливу цінність для вивчення історії різних країн у різноманітні періоди свого існування. Тому доцільно буде проаналізувати один з видів візуальних(зображальних) джерел, а саме кінофото документи , та визначити їх цінність серед іншого ешелону історичних пам'яток та джерел до вивчення історії людства.

Приклад фото-плівки

Кінофотодокументи, як історичне джерело, розкривають історичні події і факти у вигляді статичних або динамічних зорових образів. Об'єктив охоплює такі деталі і нюанси, властиві тому чи іншому явищу або події, які навряд чи можуть бути зафіксовані в іншому виді джерел. Із кінофотодокументів історик може запозичити інформацію, не відому йому з інших джерел, що має важливе значення для уточнення уже відомих фактів.

Українські дівчата в
традиційних костюмах
Луганщини кінець XIX ст.

Порівняно давнім, масовим і доступним для дослідника джерелом цієї групи є фотографії. Вони зберігаються у колекціях архівів та музеїв, видаються у формі фотоальбомів, в основному тематичного характеру, що дуже важливо для дослідників.

Цінними фотографіями заповнені сторінки газет, наукової і мемуарної літератури тощо. Солідним фондом фотодокументів володіють українські музеї та архіви як центральні, так і місцеві, чимало їх зберігається у приватних колекціях. Таким чином, фотодокументи - досить поширене і доступне, але водночас складне для дослідження історичне джерело. Якщо кінофільми мають свої сюжетні тексти, що допомагають дослідникам у роботі з ними, то фотодокументи, окрім найменувань, необхідних текстів здебільшого не мають. Вони потребують розшифрування, тобто додаткової роботи з ними.

Олена Пчілка в
волинському строї.

Безпосереднє відображення дійсності на зображенні є незаперечною перевагою фотодокументів як історичного джерела. їх джерельне значення визначається тим, що вони містять конкретні факти, а це дає можливість досліднику реально відтворювати події з історії відповідного часу.

Синтезованим видом зображальних джерел є кіно та відео, які на практиці вбирають у себе засоби літератури, живопису, принципи побудови кадру тощо. Кіно та відео втілюють на екрані образи, події, які створюють сценаристи, кінорежисери, художники, актори, оператори. Виникнувши на базі високо розвинутої техніки, вони відтворюють дійсність, спираючись на досвід інших видів мистецтва. На відміну від писемних джерел, кінофотодокументи дають можливість досліднику побачити історичну дійсність у русі, в процесі, перенестися в минуле.

Українські жінки та дівчата
з Середньої
Наддніпрянщини кінець XIX
ст.

Леся Українка у волинському народному вбранні. 1878–1879 роки

Кінофотодокументи мають низку особливостей, знання яких необхідне у джерелознавчій роботі з ними. Загальні принципи критики історичних джерел повністю застосовуються і до кінофотодокументів. Дослідник насамперед встановлює походження фотографії або кінофільму, визначає їх творця. Діяльність кінооператорів здебільшого пов'язана з окремими установами (кінофабриками, кіностудіями тощо). Виявлення авторства фотодокумента дещо складніше, особливо коли йдеться про знімки багаторічної давнини.

Одна з важливих проблем критики кінофотодокументів – визначення місця і часу зйомки, прізвищ її учасників тощо. Якщо легенда кіно фотодокумента викликає сумнівів, необхідно зіставити його з іншими джерелами – пресою, архівними матеріалами, мемуарною літературою тощо. Відомі елементи і деталі окремого району, будівлі, твори монументального мистецтва, зображені в кадрі нерідко допомагають визначити місце зйомки. Велике значення для розшифрування кінофотодокументів має так звана допоміжна інформація - внутрішньо кадрові написи: лозунги, транспаранти, плакати, афіші тощо.

Фото будівлі
Театру корифеїв
1882р.

Н. К. О.
ДЕРЖАВНИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР „БЕРЕЗІЛЬ“
 Сезон 1930-31 року
 13.14 ТА 16 ЖОВТНЯ 1930 РОКУ

МИНА МАЗАЙЛО

Комедія на 5 актів М. КУЛИША. Створення режисера Арт. Республіки Леон КУРБАС.
 Оформлення сцени та костюми В. МЕЛЛЕРА. Музика Ю. МЕЙТІСА. Режисерський ансамбль та дирижерська.

Початок о 8-й год. вечора

Всіма довідками щодо продажу квитків (сезонних місцевих, кредитних квитків, білетів на всі та окремих видів) звертайтесь до сектору масової роботи при УМ. Пушкінська вул. № 1. З понеділка по вівторок з 10 год. дня до 6 год. вечора щодня. Продаж квитків та їх заміна проводиться в касі сектору з 12 до 2 год. вечора та в касі театру з 11 до 1 години та з 3 до 6 год. вечора.

Перша прем'єра „ДЕВ'ЯНОСТО СІМ“ М. Кулиша. Створення режисера Л. Дубовника. Оформлення сцени та кост. В. Меллера

Масштабна постановка театру Народних Артукт Республіки Леон КУРБАС
 Директор театру Володимир ІВАНЧЕНКО
 Адміністратор С. СВИТЛАНОВ

Афіша. Державний драматичний театр "Березиль", 1930 р.

SAVOY THEATRE
 R. D'OYLY CARTE
 Sole Proprietor & Manager

JOULANTHE

OR THE PEER & THE PERI

A FAIRY OPERA
 by W.S. GILBERT & ARTHUR SULLIVAN

Театральні афіші кінець XIX ст.

ТЕАТР Б. ГРАМОТНОСТІ
 Група українських артистів під орудою
МИКОЛИ САДОВСЬКОГО
 У ВІВТОРОК 23-го і СЕРЕДУ 24-го Листопада (ноября)
 виставлено буде
У ПЕРШИЙ РАЗ

ЕНЕІДА

ОПЕРА (музична комедія) на 3 дії, по Котляревському,
 укладач М. Садовський, музика М. Лисенка.

— Дія 1. — Дія 2. —
 У ЕОЛА НА БЕРЕЗІ МОРЯ | БЕНКЕТ БОГІВ НА ОЛІМПІ

— Дія 3. —
 У ДІДОНІ В КАРТАГЕНІ

РОЛІ ГРАЮТЬ: Дідона—Веташ, Еноліс—Малиш-Федоренко, Венери—Петрова, Аякс—Льбидова, Ганіма—Ділітрва, Шігера—Чорногорець, Меркурій—Вальдівський, Еола—Бутувський, Еней—Валдівський, Трістан—Козацький, Валтус—Мироненко, Марс—Захарчук, Аполлон—Воронков, Селеніа—Рибський, Мелта—Малиш, Венус—Зубко.

У 2-й дії **ГОПАК І ТАНЕЦЬ ГРАЦІЙ** (балет).
НОВІ ДЕКОРАЦІЇ роботи художника П. ДЯКОВА.
МАШИНЕРІЯ І БУТАФОРІЯ роботи К. ДОМБРОВСЬКОГО.
 ОПІРНІ КОСТЮМИ роботи М. КОДЕСНІКА. СВИТЛЯНІ ЕФЕКТИ роботи Г. БЕРЕЗОВСЬКОГО.
 Касовий керівник ГУСТАВ ЄЛІВЕК. Хореограф В. ВЕРГОВИЧЕНКО. Наполеоновський режисер М. СЕДОВСЬКИЙ.
 Початок вистави о 8 годині вечора. Ціна місцем БЕНЕФІСНА.

КВИТКИ ПРОДАЮТЬСЯ
 Каса відкрито з 11 год. дня до 2 год. дня і від 5 до 10 год. вечора, у правління каси відкрито з 10 год. ранку.

На перші дві вистави **сезонні квитки і контрамарки НЕДІЙСНІ.**
 У касі театру продається лібретто оп. „ЕНЕІДА“ ціною 10 коп.

Н. К. О.
ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР „БЕРЕЗІЛЬ“
 1930-31 року

ЛЕСЬ КУРБАС

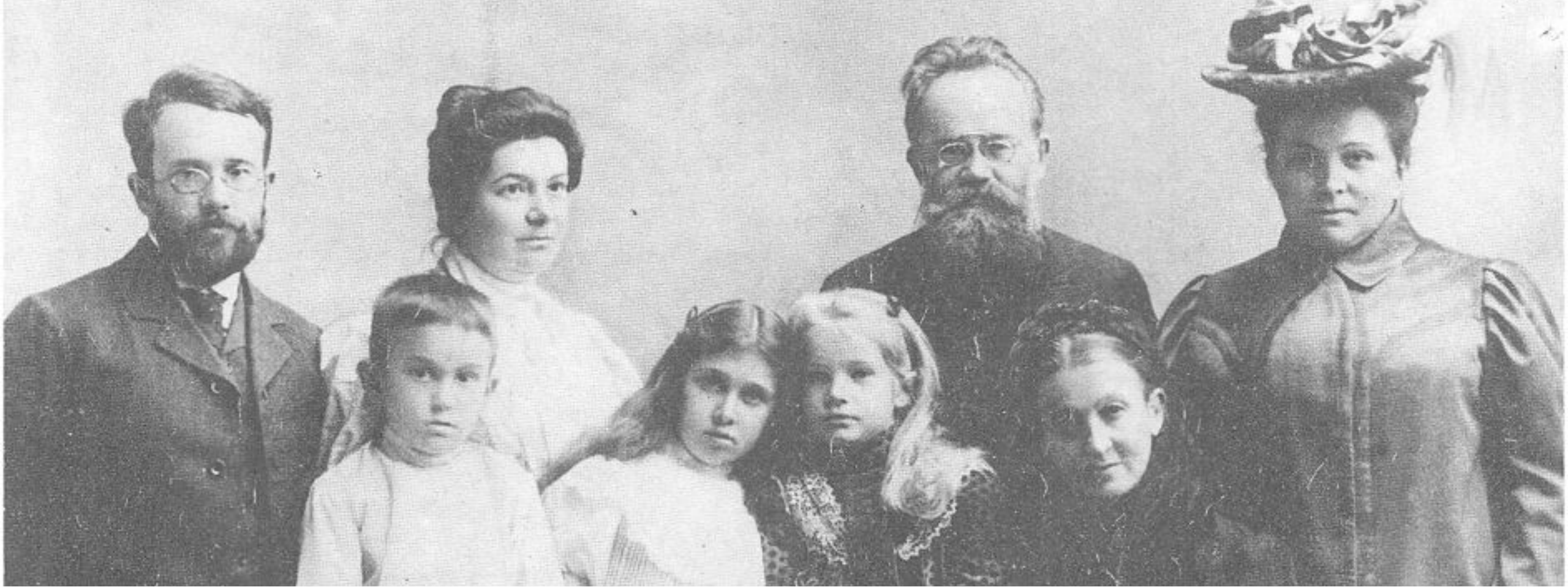
ПРЕЗІДЕНТ

ВСТАНОВКА
 ПОНЕДІЛКА ВІД 11 год. ранку
 ВІВТОРОК ВІД 11 год. ранку

Одним із різновидів фотодокументів є фотопортрет. Багато світлин кінця XIX — початку XX ст. зберегли до нашого часу зображення видатних представників політичної, культурної, освітньої та інших важливих сфер життя тогочасного українського суспільства. Серед них особливу цінність мають фотопортрети першого Президента України М. Грушевського, керівників Директорії УНР В. Винниченка, С. Петлюри, гетьмана П. Скоропадського, Президента ЗУНР Є. Петрушевича та інших будівничих української держави періоду визвольних змагань.

Професор історії М.
Грушевський у Львові. Фото
1911 року.

На фото : Олександр Сергійович Грушевський (брат), Ганна Сергіївна Шамрай (сестра), Михайло Сергійович Грушевський, Марія Сильвестрівна Грушевська (дружина)..Сидять: Сергій і Ольга Шамраї (племінники), Катерина Грушевська (дочка), Глафіра Захарівна Грушевська (мати).

.

Фотопортрети В. Вінниченко

П. Скоропадський із орденом
святої Анни на шії

С.Петлюра

Головним спеціалізованим центром зберігання кінофотовідеодокументів є Центральний державний кінофотофоноархів України, заснований у Києві в 1932 р.

Унікальність цього архіву полягає в тому, що він збирає, обліковує та зберігає документи зображального, а також звукового характеру, що мають форму фотографій, кінофільмів, відеофільмів, грамофонних платівок, магнітних касет тощо. Серед зображальних джерел у фондах цього архіву зберігаються контратипи портретів Т. Шевченка, портретні та групові фотографії І. Франка, Л. Українки, М. Грушевського, М. Лисенка, М. Заньковецької, багатьох політичних діячів, подвижників українського відродження, зокрема С. Петлюри, В. Винниченка, П. Скоропадського та ін. В архіві зберігаються також унікальні кінохроніки, в яких зафіксовано історичні події Української революції 1917 — 1920 рр., Другої світової війни та ін.

З огляду на конкретно-історичні умови домінуюче місце у фондах архіву належить кінофотодокументам радянської доби. Вони зафіксували основні події соціально-економічного, політичного та культурного життя: будівництво промислових підприємств, електростанцій, розвиток сільського господарства, здобутки у сфері науки, освіти, культури, мистецтва, проведення масових маніфестацій, святкові демонстрації тощо.

Кінофотодокументи містять цінну зображальну інформацію про життя та діяльність багатьох діячів української культури (А. Бучма, О. Вишня, О. Довженко, Л. Курбас, П. Тичина, А. Малишко, В. Сосюра, М. Рильський), вдатних учених (А. Кримський, В. Вернадський, С. Корольов, Б. Патон) та ін. Загалом у фондах архіву зберігається понад 50 тис. кінодокументів, 30 тис. фотодокументів, а також значна кількість фонодокументів.

О.Довженко на знімальних
майданчиках.

Колектив Молодого театру. Закриття першого сезону 1918 р.

Л. Курбас та актори театру "Березіль" 1925 р.

Список використаної літератури

1. Джерелознавство історії України. - К., 1998;
2. Історичне джерелознавство. Підручник (Я.С.Калакура та ін.). - К., 2002;
3. Калакура Я.С. Класифікація та ідентифікація джерел з українознавства // Українознавство в системі освіти. - К., 1996;
4. Калакура Я.С. Джерелознавчі аспекти сучасного українознавства // Вісник Київського ун-ту. Українознавство. Вип. 2. - К., 1997;
5. Ключевский В.О. Источниковедение: Источники русской истории: Соч. в 9 т. / В.О. Ключевский. - М.: Мысль, 1989. - Т. 7;
6. Ковальський Н.П., Мыцык Ю.А. Анализ архивных источников по истории Украины XVI-XVII вв. - Днепропетровск, 1984;
7. Макарчук С. Писемні джерела з історії України. - Львів, 1999;
8. Медушевская О.М. Источниковедение: теория, история и метод. - М., 1996;
9. Павленко С.Ф. Джерела зображальні. В кн.: Джерелознавство історії України. - К., 1998;
10. Пушкарев Л.Н. Классификация исторических источников. - М., 1975;
11. Теория и методика историографических и источниковедческих исследований: межвуз. сб. науч. тр. - Днепропетровск, 1989;
12. Тереньтьева Л.А. Изобразительные источники и методика их использования в исторических исследованиях. - М., 1992.